

“PRVI PUT BIRAM”

- provođenje edukativnih radionica u završnim razredima srednjih škola -

IZVJEŠTAJ

OSMA GODINA // STUDENI 2008. – VELJAČA 2009.

U Zagrebu, ožujak 2009.

POVIJEST PROJEKTA I DOSADAŠNJI REZULTATI

Tijekom GONG-ove kampanje za lokalne izbore 2001. godine, regionalni uredi Zadar i Slavonski Brod uvidjeli su potrebu za dodatnom edukacijom najmlađe glasačke populacije u Hrvatskoj, učenika četvrtih razreda srednjih škola, te su osmislili projekt „Prvi put biram“.

Cilj interaktivnih radionica bio je educiranje maturanata o temama participacije na izborima, biračkog prava, izbornog sustava, političkih stranaka i stranačkog sustava te o tijelima lokalne i regionalne samouprave. U 35 srednjih škola održano je 46 radionica na kojima je sudjelovalo 1.060 učenika završnih razreda. Učenici su, kao i profesori i ravnatelji škola, pokazali veliki interes za radionice zbog aktualnosti sadržaja, ali i načina njihova provođenja.

Potaknuti uspjehom projekta, u jesen 2001. odlučili smo pokrenuti nacionalni projekt i sustavnije educirati i poticati mlade na aktivnije sudjelovanje u političkom životu i demokratskim procesima, što je u skladu s jednim od naših osnovnih ciljeva rada - edukacijom građana o izbornom procesu.

Osmišljena je radionica interaktivnog tipa na teme političkog sustava, prava i dužnosti punoljetnih građana, izbornog procesa i aktivizma mladih u lokalnoj zajednici. Time je nadopunjen postojeći obrazovni program, a s obzirom na korištenje neformalnih metoda prenošenja informacija i izrazito pozitivne dojmove srednjoškolaca, projekt je svake godine doživio veliki uspjeh.

Početakom 2002. godine pokrenuli smo prvu sezonu projekta „Prvi put biram“ na području cijele Republike Hrvatske, nakon čega je projekt zaživio i održava se svake školske godine.

Nakon osam školskih godina provođenja projekta na području cijele Republike Hrvatske, **160.000** maturanata sudjelovalo je u **5.736 radionice**. Od 350 srednjih škola u Republici Hrvatskoj u projekt se tijekom šest školskih godina uključilo **288 srednjih škola i gimnazija**, što čini oko 80% ukupnog broja svih srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

Tijekom osam godina projekta, financijsku podršku za provođenje projekta dali su: Nacionalna zaklada za demokraciju (NED - National Endowment for Democracy), zaklada Balkan Trust for Democracy, Međunarodni centar Olof Palme (The Olof Palme International Centre), Kanadsko veleposlanstvo, OESS Hrvatska, OSI Budimpešta, Europska komisija kroz CARDS Nacionalni program za Hrvatsku te kroz ROP Sisačko-moslavačke županije, Nacionalni demokratski institut (NDI - National Democratic Institute), Nizozemsko veleposlanstvo, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Donacijama Durex kondoma, projekt su podržali SSL International i Atlantic Trade d.o.o.

NAGRADA VIJEĆA EUROPE

U listopadu 2005, prijavili smo projekt „Prvi put biram“ na natječaj Vijeća Europe "Young active citizens Award" (Mladi aktivni građani) za odabir najboljih projekata za mlade koji promiču njihovo aktivno sudjelovanje u društvu. Početkom prosinca, međunarodni žiri je odabrao 5 najboljih projekata iz cijele Europe - GONG je izabran kao jedan od pet pobjednika, zajedno s udrugama iz Njemačke, Rusije, Mađarske i Sjeverne Irske, čiji projekti, kako je istaknuto, stvaraju osjećaj uključenosti i predanosti demokratskom društvu kroz edukaciju mladih i promicanje aktivnog građanstva. Udrugama su uručena priznanja i nagrada u iznosu 1000 eura.

Zamjenici predsjednice GONG-a, Sandri Pernar, 31. siječnja 2006. je u Strassbourgu zamjenica glavnog tajnika Vijeća Europe Maud de Boer-Buquicchio uručila nagradu Vijeća Europe za projekt „Prvi put biram“ kojeg GONG provodi već šest školskih godina u hrvatskim srednjim školama i u kojemu je do sada sudjelovalo više od 120.000 učenika.

Ova nagrada priznanje je dugogodišnjem radu GONG-a i poticaj za nastavak projekta „Prvi put biram“ koji bi, kako su čelnici Vijeća Europe istaknuli, bio aktualan i potreban u većini europskih zemalja.

PROVOĐENJE PROJEKTA U ŠKOLSKOJ GODINI 2008/2009.

Od ukupno 350 srednjih škola, ove smo školske godine radionice „Prvi put biram“ održali u **107 škola** širom Republike Hrvatske. **Od 5. studenog 2008. do 27. veljače 2009.** održane su **432 radionice**. U radionicama koje je provodilo **13 educiranih trenera**, sudjelovalo je **više od 10.000 učenika** završnih razreda srednjih škola, što čini više od 30% ukupnog broja svih maturanata u Hrvatskoj.

CILJ PROJEKTA

Osnovni cilj projekta u školskoj godini 2008/2009. bio je edukacija najmanje 22.000 učenika završnih razreda srednjih škola o izborima i građanskoj participaciji kroz održavanje 800 interaktivnih radionica.

O RADIONICI „PRVI PUT BIRAM“

Cilj radionica „Prvi put biram“ bio je prenošenje informacija učenicima o izborima i ulozi građana u društvu na zanimljiv i interaktivan način. Budući da su za svibanj 2009. predviđeni lokalni izbori, ove školske godine u radionici je stavljen naglasak na promjene koje donose izmjene izbornog zakonodavstva te mogućnosti i oblike sudjelovanja građana u donošenju odluka na lokalnoj razini.

Prvi dio radionice započinje razgovorom trenera/predavača i učenika o pravima i obvezama punoljetnih građana čime se učenike uvodi u tematiku cjelokupne radionice te im se pokazuje da radionica ne podrazumijeva ex cathedra predavanje. Nakon toga, razgovara se o aktivnom i pasivnom biračkom pravu, vrstama izbora, izbornom procesu i popisima birača. Kako se radilo o izornoj godini, poseban naglasak je stavljen na izbore za zastupnike u Hrvatskom saboru.

Pošto se i u ovogodišnjoj radionici željelo naglasiti da se prava građana koja se tiču utjecaja na donositelje odluka ne iscrpljuju sudjelovanjem na izborima, poveznicu između prvog i drugog dijela radionice činio je razgovor s učenicima o oblicima sudjelovanja građana u odlučivanju na lokalnoj razini.

Drugi dio radionice govori o pokretanju građanske inicijative i procesu zagovaranja. Budući da u udžbenicima predmeta „Politika i gospodarstvo“ ti pojmovi nisu obrađeni, cijeli drugi dio radionice posvećen je upoznavanju mladih s građanskim aktivizmom na primjeru javne akcije za otvaranje Internet kluba ili kluba mladih u lokalnoj sredini. Tematski se prikazuje pokretanje, tijek i rezultati građanske akcije, kao i zagovaranje u medijima, javnosti i državnim institucijama. Cijeli primjer vodi ka zaključku da je odgovoran građanin - aktivan građanin.

Na opisani način radionica „Prvi put biram“ objašnjavala je četiri tematska dijela: prava i dužnosti punoljetnih građana, biračko pravo i izborni proces, ulogu građana u donošenju odluka na lokalnoj razini te ulogu aktivnog građanina u demokratskom društvu prikazanu kroz primjer građanske inicijative. Na kraju radionice, učenici su imali vremena postavljati pitanja i dobiti dodatna pojašnjenja.

Sadržaj radionice kroz sva važna pitanja i definicije prati osam tematskih plakata koje su treneri/predavači koristili tijekom provođenja radionice i lijepili ih na vidna mjesta po razredu.

Nakon radionice svaki učenik je dobio:

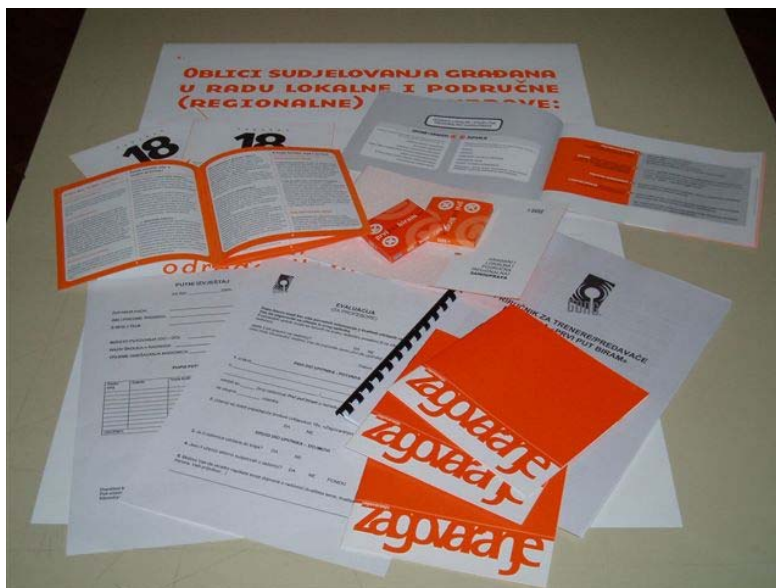
- **brošuru „Napokon 18“** – napisanu u obliku dijaloga maturanta koji upravo navršava 18 godina i razmišlja što mu punoljetnost nosi, i GONG-a koji odgovara na njegova pitanja o izborima, izbornom procesu i biračkom pravu. U brošuri je jednostavnim jezikom objašnjeno 50 pojmova te su shematski prikazane sve vrste izbora.

- **brošuru „Zagovaranje“** – koja sadržajem pokriva drugi dio radionice o građanskoj inicijativi. Da bi se učenicima opisali svi koraci građanske akcije, prikazani su i objašnjeni primjeri djelovanja za otvaranje Internet kluba. Svako poglavlje popraćeno je konkretnim primjerima.

Također, prvih 5.000 učenika koji su sudjelovali na radionicama, u školama koje su dozvolile, dobilo je i:

- **kondom „Prvi put biram“** - pakiran u kutijicu s natpisom „Prvi put biram“, koji simbolizira mogućnost izbora, ali i odgovornost koju svako pravo na izbor sa sobom nosi, čime se na duhovit način povezuje s temom radionice.

Nakon svake radionice učenici su napisali svoje dojmove o radionici na papiriće, a profesori su ispunili za njih posebno izrađen upitnik o dojmovima, pomoću kojih je provedena evaluacija svake radionice.

Primjerci brošura i materijala korištenih na radionicama

KOORDINACIJA PROJEKTA

Projekt je na nacionalnoj razini vodio koordinator projekta Robert Maračić, a u njegovoj pripremi i provođenju sudjelovale i dvije osobe iz Centralnog ureda GONG-a: Sandra Pernar i financijski direktor Albert Jedrejčić.

Na regionalnoj razini rad trenera i suradnju sa školama koordinirali su regionalni koordinatori – po jedan u svakom regionalnom uredu GONG-a:

- Regionalni ured Zagreb: Maja Kočiš
- Regionalni ured Rijeka: Aleksandra Vinkerlić
- Regionalni ured Slavonski Brod: Mihael Rukavina
- Regionalni ured Zadar: Hrvoje Rančić.

TRENERI / PREDAVAČI

Kako ove godine nismo imali osigurana sredstva iz jedinstvenog izvora, što je dovelo i do smanjenja opsega projekta, provođenje radionica „Prvi put biram“ u sezoni 2008./2009. povjereno je zaposlenicima GONG-ovih regionalnih ureda te trenerima/predavačima iz prijašnjih sezona projekta. Iznimka je bio Regionalni ured Slavonski Brod koji je objavio oglas na tamošnjim visokoškolskim ustanovama za mjesto jednog trenera, uslijed nedostatka kadra. Oglas je prosljeđen i volonterima tog regionalnog ureda. Na temelju prijave, za trenericu je odabrana je Melita Milenković.

Radionice je ukupno održavalo 13 trenera/predavača koji su pripadali regionalnim uredima prema županijama u kojima rade:

Regionalni ured Zagreb:

(Bjelovarsko-bilogorska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Sisačko-moslavačka, Varaždinska i Zagrebačka županija te Grad Zagreb)

- Robert Maračić, koordinator projekta
- Maja Kočiš, regionalna koordinatorica
- Tena Filipović

- Tomislav Fresl
- Vitomir Vela
- Sunčica Vukelić

Regionalni ured Rijeka

(Istarska i Primorsko-goranska županija)

- Aleksandra Vinkerlić, regionalna koordinatorica
- Igor Bajok

Regionalni ured Zadar:

(Zadarska i Šibensko-kninska županija)

- Hrvoje Rančić, regionalni koordinator
- Joško Bellotti
- Ivana Marinkovska

Regionalni ured Slavonski Brod:

(Požeško-slavonska županija, Osječko-baranjska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska županija)

- Mihael Rukavina, regionalni koordinator
- Melita Milenković

Krajem listopada 2008. u Zagrebu je održan jednodnevni edukacijski seminar za sve trenere/predavače. Svaki trener dobio je Priručnik za trenere u kojem su se nalazile sve informacije potrebne za kvalitetno održavanje radionica te detaljne upute o komunikaciji i izvještavanju tijekom provođenja projekta. Također, u zadnjem dijelu seminara trenerima je prikazana snimka jedne kvalitetno održane radionice te se na temelju snimke s trenerima razgovaralo o načinu izvođenja radionice. Cilj većeg dijela seminara bio je prijenos dobrih i loših iskustava između trenera, s obzirom da je većina trenera već imala iskustva s provođenjem radionica u prošlim sezonama projekta.

POČETAK PROVOĐENJA PROJEKTA

U pripreмноj fazi kontaktirane su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kako bi se namaknula sredstva dostatna za provođenje projekta u ovoj školskoj godini. Svim županijama te svim gradovima i općinama s čijeg područja škole redovito sudjeluju u projektu „Prvi put biram“, poslan je dopis sa zamolbom za sufinansiranje radionica. Projektni prijedlog poslan je dodatno na još nekoliko donatorskih natječaja kako bi se osigurala dodatna sredstva za provođenje projekta.

Sredinom listopada 2008. poslana je obavijest o početku osme godine provođenja projekta ravnateljima srednjih škola s područja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su odlučile financijski podržati projekt. Rok za prijavu škola za radionice bio je 24. listopada, do kad se prijavilo 46 škola za 200 radionica.

Kako bismo i ove godine što preciznije i lakše koordinirali veliki broj škola, razreda, termina, održanih i planiranih radionica te nadgledali tijek održavanja radionica, dorađena je baza podataka projekta „Prvi put biram“. Baza sadržava popis škola i trenera s kontaktima po županijama i regionalnim uredima, podatke o dogovorenim terminima radionica, podatke o održanim, otkazanim i još neodržanim radionicama, broj učenika koji su sudjelovali u radionicama te ukupne izračune održanih radionica po različitim parametrima. Zadužene osobe iz regionalnih ureda i Centralnog ureda te koordinator projekta svakodnevno su ažurirali bazu.

Prve radionice održane su 5. studenog 2008., a prethodio im je tjedan u kojem su treneri uvježbavali radionice. Tijekom provođenja projekta, trenerima su poslani paketi s materijalima potrebnima za održavanje radionica.

ODRŽAVANJE RADIONICA I DOJMOVI O RADIONICAMA

Od početka održavanja radionica, 5. studenog 2008., do 27. veljače 2009. održane su 432 radionice.

Za razliku od dosadašnjih sezona projekta „Prvi put biram“ kada su sredstva za održavanje radionica bila osigurana od nekoliko većih donatora, ove školske godine morali smo zatražiti financijsku pomoć jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave zbog čega je inicijalni broj predviđenih radionica spušten sa 800 na 200. Iz navedenog je razloga početak projekta pomaknut za studeni 2008. Pronalaskom dodatnih izvora financiranja (u prosincu 2008.), projektna sezona je produžena na početak 2009. godine te je time osigurano održavanje oko 400 interaktivnih radionica.

Kako se u svibanju 2009. u Hrvatskoj održavaju lokalni izbori, učenici su na radionicama pokazali velik interes upravo za dio radionice koji je bio posvećen izborima. S obzirom da će ovo biti prvi izbori na kojima će neki od njih moći glasovati, najveći dio pitanja koje su učenici postavljali odnosilo se upravo na izborni proces. Ipak, na temelju reakcija učenika zaključili smo da učenicima nedostaje motivacije za aktivno uključivanje u političke procese, posebice one koji se odvijaju u lokalnim zajednicama. Smatramo da razlog za to proizlazi iz nedovoljne edukacije učenika o važnosti lokalne vlasti za svakodnevni život građana.

Na kraju radionice svaki učenik je anonimno napisao svoje dojmove o radionici, a više od 95% učenika pozitivno je ocijenilo radionicu. Što se tiče kvalitete radionica, dojmovi profesora nisu se bitno razlikovali od dojmova učenika.

EVALUACIJA PROJEKTA

Kako je ove sezone smanjena financijska potpora za provođenje projekta, u cilju održavanja što većeg broja radionica, financijska sredstva predviđena za troškove evaluacijskog seminara prenamijenjena su za održavanje radionica.

Tako je evaluacija ove sezone projekta provedena kroz evaluacijske upitnike koje su ispunjavali nastavnici u srednjim školama, evaluacijske listiće učenika te kroz e-mail anketu među trenerima/predavačima.

Nastavnici su u svojim evaluacijskim upitnicima pretežito pohvalili rad trenera/predavača, njihovu pripremljenost, metodologiju rada i način komunikacije s učenicima te prije svega njihov neutralan i objektivan stav spram tematike. Prateći materijali (plakati, brošura) također su pozitivno ocijenjeni od strane nastavnika posebice stoga što se mogu koristiti i izvan radionice, odnosno mogu biti stalno nastavno pomagalo.

Budući da je ovo bila osma godina provođenja projekta, treneri nisu imali nikakvih primjedbi na tehnički aspekt provođenja projekta.

MEDIJI

Početak osme godine projekta službeno je predstavljen Priopćenjem za medije, poslanim svim nacionalnim i lokalnim medijima 12. studenoga 2008. Tijekom realizacije projekta, dnevne novine i radio postaje izvjestile su o radionicama te su njihovi predstavnici posjetili neke od škola u kojima su se radionice održavale. Osim objavljivanja informacija o projektu, u radio i TV emisijama gostovali su treneri/predavači i predstavnici GONG-a te i ove godine iskazujemo zadovoljstvo interesom medija za projekt.

Izveštaj pojavljivanja u tiskanim i elektronskim medijima

DN – Dnevne novine, **TN** – Tjedne novine, **MN** – Mjesečne novine, **NA** – Novinske agencije, **TV**– Televizija, **RA**– Radio, **IP**– Internet i Portali

STUDENI		
11/12	GONG započeo 8. Godinu provedbe projekta "Prvi put biram"	www.ezadar.hr / IP
11/12	Napokon 18	www.hrt.hr / IP
11/12	Najava radionica "Prvi put biram" u Sisku	www.sisak.info / IP
11/12	GONG provodi projekt "Prvi put biram"	www.zagorje.com
11/12	Radionica "Prvi put biram"	www.ss-topusko.skole.hr
11/13	GONG-ov projekt za maturante "Prvi put biram"	www.hic.hr / IP
11/13	Započinje osma godina održavanja radionica "Prvi put biram"	www.virovitica.info / IP
11/13	Započinje provedba projekta "Prvi put biram"	www.teen385.com / IP
11/13	GONG-ov projekt za maturante "Prvi put biram"	www.giornal.hr / IP
11/13	GONG-ov projekt za maturante "Prvi put biram"	
11/14	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Varaždinu	VTV / TV
11/14	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Varaždinu u emisiji "Regionalne novosti"	Radio Varaždin / RA
11/14	Izjava Mihaela Rukavine o projektu "Prvi put biram" u Virovitici	Radio Virovitica / RA
11/14	Izjava Roberta Maračića o projektu "Prvi put biram" u	Radio Kaj / RA

	Krapinsko-zagorskoj županiji	
11/14	Izjava Roberta Maračića o projektu "Prvi put biram" u Krapinsko-zagorskoj županiji	Hrvtaski radio Zagorje / RA
11/14	Gostovanje Hrvoja Rančića u emisiji "Na makijatu sa..." o projektu "Prvi put biram"	Novi radio / RA
11/14	I ove godine GONG-ove radionice "Prvi put biram"	www.vtv.hr / IP
11/14	Akcija GONG-a: "Prvi put biram" za maturante	Slobodna Dalmacija / DN
11/15	GONG u školama	www.radio-varazdin.hr / IP
11/16	Najava radionica "Prvi put biram" u Sisku	www.sisak.info
11/18	Izjava Roberta Maračića o projektu "Prvi put biram" u Sisku	TV NET / TV
11/18	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji	NET Bjelovar / TV
11/18	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji	BBR / RA
11/18	GONG-ov projekt "Prvi put biram"	www.radio-krapina.hr / IP
11/18	GONG počeo s provođenjem projekta "Prvi put biram"	www.zagorje.com / IP
11/18	GONG-ove radionice	Glas Slavonije / DN
11/19	Izjava Hrvoja Rančića o projektu "Prvi put biram" u Zadru	HRT / TV
11/19	Izjava Roberta Maračića o projektu "Prvi put biram"	Radio Sljeme / RA
11/19	Radionica o izborima za maturante	Jutarnji list / DN
11/20	"Prvi put biram"	Virovitički list / WN
11/25	Vijesti iz Požege: GONG	www.rva.hr / IP
11/26	Najava radionica "Prvi put biram" u Požegi	www.radio-pozega.hr / IP
11/27	GONG-ov tim s maturantima ; Priprema za prve izbore	Glas Istre / DN
11/27	"Prvi put biram"; GONG-ove radionice u srednjim školama	Večernji list / DN
	PROSINAC	
12/01	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Međimurskoj županiji	Hrvatski radio Čakovec / RA
12/02	GONG-ove radionice "Prvi put biram"	Međimurje / WN
12/03	GONG priprema najmlađe birače	www.mnovine.net / IP
12/09	GONG priprema najmlađe birače	Međimurske novine / WN
12/11	"Prvi put biram" za učenike	Večernji list / DN
12/24	"Prvi put biram"	Međimurje News / twice a week N
	SIJEČANJ	
1/14	GONG-ove radionice u srednjim školama	Glas Slavonije / DN
1/15	GONG u Vinkovcima	Slavonski dom / DN
1/16	Izjava Maje Kočiš o projektu "Prvi put biram" u Krapinsko-zagorskoj županiji	Radio Marija Bistrica / RA
1/16	GONG obrazuje maturante za lokalne izbore	Večernji list / DN
1/16	GONG-ove radionice u Vinkovcima	Vinkovački list / WN
1/16	Besplatna škola plesa, tečaj govorništva i radionica GONG-a	Večernji list / DN

FINANCIJSKA PODRŠKA

Provođenje projekta financijski je ove godine podržan od strane Balkan Trust for Democracy, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ovu projektnu sezonu financijski su potpomogle Istarska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka, Varaždinska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska i Zagrebačka županija te gradovi i općine: Bjelovar, Čakovec, Čazma, Karlovac, Kastav, Koprivnica, Kutina, Našice, Opatija, Požega, Prelog, Rijeka, Samobor, Sisak, Varaždin, Vukovar i Zadar.

Donacijom 5.000 kondoma ponovno nam je pomoglo predstavništvo za Durex, SSL International.

<u>Specifikacija troškova</u>	<u>HRK</u>	<u>EUR</u>
	Tečaj: 1 HRK = 0,135 EUR	
1. Plaće i porezi		
a) Koordinator projekta	30.644	4.141
b) Regionalni koordinatori	5.462	738
c) Treneri	117.213	15.840
2. Uredski materijal i oprema	3.804	514
3. Telefonski troškovi, poštarina i Internet	32.415	4.380
4. Režije	11.328	1.531
5. Putni troškovi		
a) Seminar za trenere i evaluacija	1.891	256
b) Održavanje radionica	29.217	3.948
6. Tiskanje materijala (brošure, plakati i dr.)	20.760	2.805
7. Ostali troškovi	900	122
UKUPNO:	253.635	34.275